

Займаючись риторикою та поетикою, сини аристократів далі зобов'язані були готуватися до участі в державному житті [2, с. 833].

Отже, Арістотелю вдалося за допомогою своєї філософської концепції організувати певну структуру й порядок в організації навчального процесу, також йому вдалося глибоко проникнути в природу задоволення від впливу художнього твору, інтелектуальну, пізнавальну його суть. Філософ вважав, що споглядання художнього твору є інтелектуальним актом, цілком адекватним акту його створення. З подібного розуміння суті творчого процесу взаємодії митця зі слухачем, глядачем цілком закономірно випливає вимога Арістотеля навчатися не тільки власне художньої творчості, а й естетичного судження.

Вироблення Арістотелем концепції ідеалу гармонійної, всебічно розвиненої особистості як суспільної потреби, що має неминуще загальнолюдське значення, як відомо, набуває розвитку в пізніших естетичних вченнях. Цілком очевидно, що практичне втілення ідеї про масове виховання гармонійно розвиненої, гуманістично зорієнтованої особистості може бути вирішено за наявності адекватних цьому завданню соціальних умов. Але ж і соціальні умови формуються і є результатом діяльності членів соціуму, суми взаємодій окремо взятих особистостей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арістотель. Твори. М., 1983. Т. 4. С. 468.
2. Арістотель. Велика етика Твори: у 4 тт. М.: Думка. 1984. Т. 4. 1984. С. 833.
3. Арістотель. Метафізика. М.: Єксмо, 2006. 608 с.
4. Арістотель. Нікомахова етика. Твори : у 4 т. М.: Думка. 1983. С. 830.
5. Арістотель. Риторика: навчальний посібник / Арістотель. Античні риторики. М., 1978. С. 56-60.
6. Дмитрієва О.А. Особливості потребнісно-мотиваційної сфери психосоціально зрілих і психосоціально незрілих особистостей: практична психологія та соціальна робота. 2005. № 9. С. 7-11.
7. Прокопенко В. В. Арістотель про взаємовідносини філософії та теології. *Гелея: науковий вісник*: збірник наукових праць. 2014. Вип. 88. С. 198-201.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ОСВІТИ ТА ФІЛОСОФІЇ: ЦІННОСТІ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Молчанова Карина

*Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, факультет
іноземної філології, гр. 24 СО*

Лупаренко Світлана

*Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки*

Ми живемо у світі, який постійно розвивається і змінюється. Кожне покоління стикається з новими викликами, які необхідно розв'язувати. Світогляд людей змінюється,

а разом з ним – їхні пріоритети. Для сучасного покоління визначальну роль має освіта, адже вона сприяє формуванню цінностей і культури особистості, її життєвих і професійних компетентностей тощо. Окрім того, згідно з досвідом європейських країн, рівень життя населення пропорційно залежить від рівня його освіти, тобто чим вищим є рівень освіти, тим кращим є рівень життя [4].

Освіта – складний процес оволодіння особистістю практичним, розумовим та моральним досвідом, результат освітнього процесу, а також її участь у творчій та культурній діяльності на основі цінностей, що були вже нею засвоєні. У свою чергу, поняття як «філософія освіти» використовується для позначення однієї з галузей філософії, яка вивчає суть освіти як соціокультурного явища, її ідею, цінності, еталони, цілі, стандарти оцінювання та результати освітньої діяльності. Це природний феномен у науці, тож він дає належну реакцію на модифікації, які можуть відбуватися з людиною та соціумом, у цілому. Сучасне суспільство перебуває на новому етапі еволюції. Сьогодні є актуальним питання щодо неперервної освіти, а також поширюється новий тип людини – «*homo educatus*», тобто людина освічена [4].

Згідно із Законом України «Про освіту» [2] метою освітнього процесу є формування всебічно розвиненої особистості, що має фундаментальне значення для суспільства. Важливо розвивати людину комплексно: інтелектуально, фізично, креативно, ментально, прищеплюючи загальнолюдські цінності. Сьогодні завдання здобуття знань, формування необхідних для професійного зростання вмінь та навичок не є основною в освітній діяльності, адже важливого значення набувають громадські та морально-етичні інтереси людини та соціуму. Саме цінності є основою Нової української школи [3].

Щодо терміна «цінності», у різних наукових джерелах він тлумачиться по-різному, але найчастіше це поняття використовується для позначення всього, що є важливим для людини. Якщо розглядати цей термін з точки зору філософії, то його значення зосереджується навколо морального значення людського існування.

Сучасний підхід до освітнього процесу сприяє формуванню справедливих, миролюбних, здатних до емпатії, чесних та свідомих громадян. Більш того, освітнє середовище при застосуванні цього підходу є більш ефективним та сприятливим, що покращує результати здобувачів освіти та розвиває їхні комунікативні навички, які вони будуть використовувати безперервно протягом усього життя. Цей процес також впливає на формування світогляду та життєвої позиції особистості, сприяють її самовизначенню та самореалізації. Тож, цінності сприяють не лише зростанню окремої особистості, а і розвитку суспільства, загалом.

Виховний та освітній процеси є нероздільними. Адже важливо не лише надавати знання, а й формувати у здобувачів освіти загальнолюдські цінності, що в майбутньому матиме сприятливий вплив на благополуччя особистого життя та ефективність соціальної взаємодії. Тож, необхідно розвивати у здобувачів освіти морально-етичні цінності, до яких належать: справедливість, вірність, чесність, дружелюбність, любов, відчуття поваги до себе й оточуючих. Не менш важливими є соціально-політичні цінності, серед яких: відповідальність, свобода, екологічна свідомість, патріотизм та взаємопідтримка [3].

В умовах сьогодення національні цінності та їх формування у здобувачів освіти набувають все більшого значення. І. Бех [1] звертає увагу на взаємозв'язок цих цінностей з національним еталоном. Він підкреслює, що національні цінності втілюють зразок українця, який можна назвати досконалим.

В основі Нової української школи [3] закладені принципи педагогіки партнерства, звертається увага на кожен дитину та її життєвий досвід. Важливим є формування гармонійно розвиненої особистості, яка є психологічно здоровою та має жагу до знань. До ціннісно-світоглядних домінант Нової української школи належать:

- освіта (ключовий аспект цінностей сучасного суспільства; визначення важливості безперервної освіти);
- дитиноцентризм (дитина має розвиватися згідно з її віковими, фізичними та психічними потребами, а також відповідно до її унікальних характеристик та людських цінностей);
- розуміння цінності дитинства, визнання прав дитини та її захист;
- отримання радості від освітнього процесу (він сприяє формуванню не лише знань здобувачів освіти, але й їхнього позитивного настрою в навчанні. З метою досягнення та підтримання цього балансу важливим є акцент на розвиток творчості та креативності здобувачів освіти, формування їхніх дослідницьких навичок, самостійності, пізнавальної активності тощо);
- прийняття талантів дітей, відсутність соціальної ієрархії (дискримінація здобувачів освіти в будь-яких формах та з будь-яких причин є забороненою. Важливими є такі цінності, як гідність, незалежність тощо);
- процес становлення особистості та умов для її розвитку (заохочення формування самостійності, критичного мислення учнів, їхньої власної думки, стресостійкості, уміння вирішувати проблеми, поважне та об'єктивне ставлення до здобувачів освіти);
- охорона здоров'я здобувачів освіти (заохочення учнів до дотримання здорового способу життя та створення для цього відповідних умов);
- формування безпечного освітнього середовища, у якому відсутні вияви насильства в будь-якій формі [5].

Отже, освіта та філософія мають нерозривний зв'язок, що позитивно впливає на розвиток освіти та на ефективність освітнього процесу. Орієнтація Нової української школи на загальнолюдські цінності сприяє організації більш комфортного, сприятливого освітнього середовища, що покращує академічну успішність здобувачів освіти, а також сприяє формуванню свідомих громадян.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І. Особистість у сьайві духовності: монографія. Київ–Чернівці : «Букрек», 2021. 244 с.
2. Закон України «Про освіту» від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 24.03.2024).
3. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи / упор. Л. Гриневич, О. Елькін, С. Калашнікова та ін. 2016. 40 с. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 20.03.2024).
4. Огнев'юк В. Розділ І. Філософське осягнення ідеї освіти. Лекція 1. Філософія освіти у структурі наукового знання. 2013. URL : https://elibrary.kubg.edu.ua/44413/2/V_Ognevyuk_Lektsiya_1_FSGN.pdf (дата звернення: 10.03.2024).

5. Ціннісні орієнтири сучасної української школи. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/Serpneva%20conferentcia/2019/Presentasia-Roman-Stesichin.pdf> (дата звернення: 25.03.2024).

6. Федорова Ю., Пляка С. Цінності як орієнтир у Новій українській школі. *Розвиток професійної компетентності педагогічних працівників в умовах неперервної освіти*: наук.-метод. вісник. 2022. № 58. С. 89-101. URL : https://znayshov.com/FR/15685/mv_58-263-268.pdf (дата звернення: 20.03.2024).

ІСТОРИЧНЕ ПІДґРУНТЯ ВИНИКНЕННЯ ТЕОРІЇ ВІЛЬНОГО ВИХОВАННЯ

Мурзін Іван

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка
студент

Науковий керівник: Мінченко Марина Василівна
асистентка кафедри історії, правознавства
та методики навчання ГНПУ ім. О. Довженка

Теорія вільного виховання виникла як реакція на традиційну систему виховання, яка передбачала сувору дисципліну та контроль над учнями. Вона була спричинена ідеєю про те, що дитина повинна мати свободу вибору та самостійності в навчанні та розвитку, а не бути підданою авторитету дорослих. Теорія вільного виховання була популярна серед прогресивних педагогів, які прагнули створити більш гуманну та демократичну систему освіти [1, с. 34-36].

Діячі Французької революції (1789-1799) підхопили педагогічні ідеї Просвітництва. Радикальні представники революції особливо виділяли в цих ідеях програму оновлення суспільства та виховання, які за декілька десятків років до того пропагував Руссо та його послідовники. Питання народної освіти від самого початку опинилися в полі зору учасників і діячів Французької революції. У «Декларації прав людини і громадянина» (1789) проголошувалося завдання організації «громадської освіти, доступної всім громадянам, безкоштовної в тих частинах навчання, які є безумовно необхідними всім людям без винятку». У 1791 році установчі збори розглядали план організації системи народної освіти. Його автором був Ш.М. Талейран (1754-1838). За проектом Талейрана передбачалося створення чотирьох щаблів школи. Проте деякі його пункти виявилися дуже консервативними: обмеження жіночої освіти початковими етапами, нечисленність шкіл другого ступеня, обов'язковість релігійного навчання. Проект Талейрана не було схвалено таким чином. Установчі збори обмежилися включенням до конституції 1791 року лише одного з пунктів проекту: "Буде створено та організовано народну освіту, спільну для всіх громадян, безкоштовну щодо тих етапів освіти, які постають необхідними для кожної людини".

У Комітеті з освіти у 1792 р. було розроблено проект Кондорсе, який виявився для свого часу видатним демократичним документом. Він не залишав у шкільній програмі місця релігійному навчанню, намічав спадкоємність між усіма ступенями школи, проголошував рівність прав чоловіків і жінок у здобутті освіти. Безумовно, підґрунтям для